

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Αἴθουσα ἀναμονῆς

Ἐδῶ καὶ ἓνα περίπου χρόνο ἡ Χώρα μας ἔχει μεταβληθεῖ σὲ μιὰ ἀπέραντη αἴθουσα ἀναμονῆς σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ, στὴν ὁποία οἱ Ἕλληνες περιμένουν τὸ τραῖνο στὸ ὁποῖο θὰ ἐπιβιβασθοῦν γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸ ταξίδι τους. Περιμένουν αὐτὸ πού ὀνομάζουμε «ἀνταπόκριση». Ἔχουν κατέβει ἀπὸ κάποιο τραῖνο πού τοὺς μετέφερε μέχρις ἐκεῖ χωρὶς νὰ γνωρίζουν ἀκριβῶς μὲ τί εἶδος τραῖνο θὰ συνεχίσουν. Θὰ εἶναι τὸ ἴδιο ἢ ταχύτεο ἢ πρῶτο ἢ φαρτηγρό; Θὰ ὑπάρχουν βαγόνια καὶ τῆς Α' ἢ μόνο βαγόνια Γ' θέσεως ἢ μήπως ὑπάρχει περίπτωση νὰ σταθαιχτοῦν σὲ βαγόνια τύπου «Ἴπποι 8 ἄνδρες 24»;

Αὐτὰ καὶ ἄλλια ἐρωτήματα βασανίζουν τοὺς ἐπιβάτες μας. Θὰ θροῦν θέση νὰ καθίσουν στὰ κουπέ ἢ θ' ἀναγκαστοῦν νὰ ταξιδέψουν ἄρθιοι στὸ διάδρομο; Θὰ ὑπάρχει ἐστιατόριο στὸ τραῖνο, ἢ τουλάχιστον ἀναψυκτικὰ ἢ θὰ πρέπει νὰ κάνουν κάποιες προμήθειες ἀπὸ τὸ μπαρ τοῦ σταθμοῦ;

Ἡ χώρα πραγματικὰ τὸν τελευταῖο χρόνο ζεῖ τὴν ψυχολογία τοῦ ταξιδιωτῆ πού περιμένει κάποιο τραῖνο πού θὰ τὸν πᾶει στὸν προορισμό του καὶ ὅμως ἀναγκαστικὰ βλέπει νὰ τὸν ἀνιεδοκατεβάξουν σὲ κοντινοὺς σταθμοὺς ὥσπου νὰ ἔλθει τὸ ἐπόμενο γιὰ νὰ συνεχίσει, ἀγνοώντας καὶ ὅταν ἀκόμα τοῦ λέγε ὅτι τώρα πιά μπήκε στὸ τελευταῖο, ἀν πράγματι θὰ εἶναι αὐτὸ πού θὰ τὸν δὴγήσει στὸ τέρμα.

Ἄγνωστὴ ἀκόμα τίς ἀκριβεῖς συνθήκες πού θὰ ἔχει στὴ διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ, ὅσες «προγραμματικὲς δηλώσεις» καὶ ἀν τοῦ ἔκτακτου οἱ μηχανοδηγοί, ὅσο καὶ ἀν προσπαθήσαν νὰ τοῦ ἐξηγήσουν τὰ μέτρα πού θὰ ἰσχύσουν, τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ περιορίζουν ὀπωσδήποτε τίς ἀνέσεις του. Ἔνα εἶναι ἰσχυρὸ, ὅτι ἡ Ἑλλάδα ταξιδεύει.

Ἔνα καὶ ἐρωτήματα διατυπώνεται: γιὰ πόσο ἔραγε ἀκόμα καιρό;

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, τὸ ἴδιο τὸ τραῖνο στὸ ὁποῖο ἐπιβιβάζομαστε γίνεται καὶ αὐτὸ μὲ τὴ σειρὰ του μιὰ αἴθουσα ἀναμονῆς στὴν ὁποία ἐπικρατοῦν τὰ ἴδια καὶ ἄλλα βασανιστικὰ ἐρωτήματα. Ἐρωτήματα πού ἀφοροῦν τίς συνθήκες τοῦ ταξιδιοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν κατάσταση στὴν ὁποία θὰ ὄρθοῦμε μὲ τὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ. Πρὸς τὸ παρὸν ἀφεθήκαμε καὶ συνεχίζουμε τὸ ταξίδι μεταθέτοντας κάθε τι γιὰ τὸν ἐπόμενο σταθμό, ὁ ὁποῖος κινδυνεύει νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς ἀφορμὴ γιὰ νέες μεταθέσεις τοῦ ἔργου πού πρέπει νὰ γίνῃ.

Βλέποντας καὶ κάνοντας ἢ κάνοντας καὶ βλέποντας;

Δύο νοσοτροπίες εἶναι δυνατὸ νὰ ἐπικρατήσουν. Ἡ μία ὑποδεικνύει: «μὴν ἀναβάλλεις γιὰ αὔριο αὐτὸ πού μπορείς νὰ κάνεις σήμερα». Ἡ ἄλλη: «μὴν κάνεις σήμερα αὐτὸ πού μπορείς νὰ ἀναβάλλεις γιὰ αὔριο». Δύο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετες ἀπόψεις πού μᾶς προανατολίζουν νὰ υιοθετήσουμε δύο διαφορετικὲς στάσεις καὶ τρόπους ζωῆς. «Βλέποντας καὶ κάνοντας» ἢ «κάνοντας καὶ βλέποντας»; Αὐτὰ ὅσον ἀφορᾷ μιὰν ἀπραξία —ἔστω καὶ μὲ ἀναστολή— ἢ τὴν ἐνεργοποίησή μας. Πρὸς τὸ παρὸν ὅμως ὅλοι περιμένουν.

Ἐπενδύουν στὸ αὔριο. Τὸ αὔριο θὰ εἶναι καλλίτερο ἀπὸ τὸ χτές λένε οἱ μὲν. Ὅχι, χειρότερο λένε οἱ δέ. Οἱ μὲν ἐλπίζουν στὴν ἐπιτυχία, οἱ ἄλλοι στὴν ἀποτυχία. Ἡ δικαίωση τῶν ἀγώνων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὀπτική γωνία πού βλέπετε τὰ πράγματα. Διερωτᾶσαι τί εἶναι ἀντικειμενικό. Μόνο ὅ,τι βλέπετε ἀπέναντί σου; Μήπως θὰ πρέπει νὰ ρίξεις καὶ μιὰ πλόηγα ματιὰ, νὰ κοιτάξεις καὶ ὑπὸ γωνίαν; Ἔνα τρίτο μάτι —θυμηθεῖτε τὸ τρίτο αὐτὸ— δὲν φαίνεται νὰ ἀρκεῖ. Χρειάζονται δεκατέσσε-

ρα μάτια και μειροσκόπια και τηλεσκόπια αλλά και
π ο υ θά σταθείς για να δεις.

Τὰ κριτήρια

Ποιά θά είναι τὰ κριτήριά σου; Τὸ προσωπικό σου ἢ τὸ γενικότερο συμφέρον; Μακάρι νὰ μπορούσες νὰ διακρίνεις αὐτὰ τὰ δύο. Πολλές φορές τὸ ἓνα περι- κλείεται ἰσὸ ἄλλα καὶ ἀσφαλῶς ὑπάρχουν ἠθελγημένες ἐπιλογές καὶ προτεραιότητες. Ἡ δικαίωση τῶν ἀγώ- νων μὲ ἔμφραση στὸ προσωπικὸ συμφέρον αὐτῶν ποὺ περιμέναν νὰ ἀπολαύσουν τοὺς καιροὺς ὀρισμένων κό- πων τους, ἀπιστωπύνηται στὸ πρόσφατο βάρβαρο νεοελ- ληνικὸ οὐσιαστικὸ «περιμένηδες». Ἡ ἀγωνία τους νὰ τὰ καταφέρουν νὰ ἀποκτήσουν ὅ,τι περιμέναν τόσον καιρὸ τοὺς κάνει νὰ τρέχουν καὶ νὰ μὴ φτάνουν, ἐξ οὗ καὶ τὸ δεύτερο γνώρισμά τους «διαδρομιστές», ἔνεκα τοῦ χώρου στὸν ὁποῖο κινουῦνται, τοὺς διαδρόμους. Δυστυ- χῶς γι' αὐτοὺς πολλοὶ θὰ πρέπει νὰ περιμένουν ἐπὶ πολ- λὸ στίς λίστες ἀναμονῆς γιὰ νὰ ἐκανοποιηθοῦν οἱ «με- γάλεις προσδοκίες» τους.

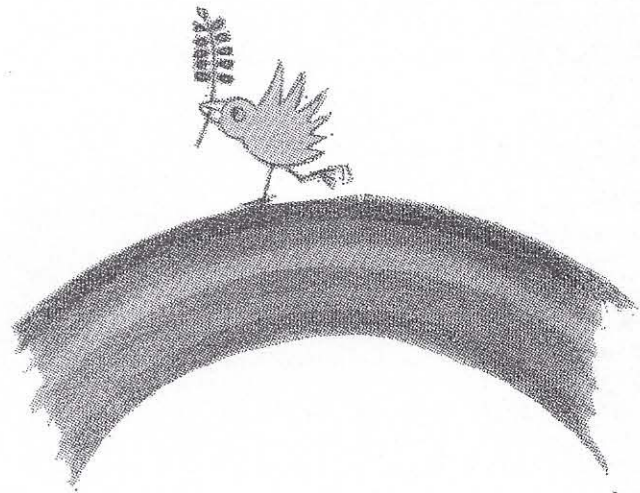
Γιὰ τοὺς ἄλλους, ποὺ θὰ ἔδιναν ἔμφραση στὸ γενικὸ συμφέρον τοῦ τόπου ὃν ὑπάρχει χαρακτηρισμὸς πρό- σφατος τουλάχιστον. Ξέρουμε ὅτι ἡ λέξη ποὺ χρησιμο- ποιεῖται δὲν εἶναι καθόλου τιμητικὴ οὔτε γι' αὐτοὺς στοὺς ὁποίους ἀποδίδεται οὔτε γι' αὐτοὺς ποὺ τὴν ἀπο- δίδουν. Δυστυχῶς εἶναι ὅ,τι χειρότερο γιατί σιγά - σιγά μπορεῖ νὰ τὴν πιστέψουν καὶ οἱ ἴδιοι, ὅτι ἐργαζόμενοι κατ' ἀντίθετο τρόπο ἀπὸ τοὺς ἄλλους γίνονται τελικὰ τὰ «καρόττα» τῆς ὑποθέσεως. Καὶ τότε εἶναι ποὺ θὰ χάσουμε κάθε ἰσοζύγιο.

Γιὰ πόσο καιρὸ ἄλλωστε μπορούμε νὰ ἐπενδύσουμε στὴ «φιλοτιμία» τῶν Ἑλλήνων, ἰδιαίτερα μάλιστα «ὀρι- σμένων» Ἑλλήνων; Ἡ πῦρ σημαντικὴ ἴσως πρωτοδου- λία ποὺ πρέπει ν' ἀναληφθεῖ αὐτὴν τὴν στιγμή εἶναι νὰ πιστέψουν ὅσοι φιλότιμοι ἀπέμειναν ὅτι τὸ φιλότιμο μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει κάπου καὶ ἔχει εἰς τὸ κενόν, ὅτι δὲν ἦταν μάταιη ἢ πίστη τους καὶ ἡ πεποίθησή τους, σκέτη «μυσαυδιοξία», (πρὸβλ. Α' Κορινθ. ιε' 17) ὅταν δηλα- δὴ, θέτουν τὸ γενικὸ πρὶν ἀπὸ τὸ προσωπικὸ ἢ τὸ οἰκο- γενειακὸ συμφέρον. Θὰ ἦταν πράξη σωτήρια γιὰ τὸν τόπο νὰ ἐπανακτηθεῖ αὐτὴ ἡ πίστη, ὅτι δηλαδή τὸ φι- λότιμο ἔχει μέλλον.

Οὐ... δεῖ μόνον χρημάτων

Γιὰ κάτι τέτοιο θά χρειαστεῖ πλήρης ἀλλαγὴ νοο- τροπίας, κυρίως στοὺς κρατοῦντες. Ἐπιβράβευση τῶν ἀξίων, τῶν φιλοτίμων, τῶν κοπιώντων καὶ συνεπῶς τῶν πεφορτισμένων. Θά χρειαστεῖ ἕμως καὶ ἐμμονὴ τῶν φι- λοτίμων στὴν φιλοτιμία τους. Παρὰ τὰ σχόλια, παρὰ τὸν κόπο. Παρ' ἐλπίδα τότε, κάτι μπορεῖ νὰ γίνῃ σ' αὐτὸν τὸν τόπο καὶ νὰ μὴ νιώθουμε στὴν ἴδια μας πὴν πατρίδα σὰν ξένοι¹, σὰν ὅπως λέει ὁ λαὸς «ἀπὸ ἄλλο ἀνέκδοστο».

Οἱ «φιλότιμοι» μοιάζουν μὲ τὰ σίδερα ἐκεῖνα ποὺ προεξέχουν πάνω στὴ στέγη τῶν αὐθαιρέτων δωμα- τίων, τίς λεγόμενες «ἀναμονές», γιατί ἀναμένουν τὴν ἀνέγερση τοῦ ἄλλου δωματίου, τοῦ δωματίου τῶν οὐεί- ρων, ὅταν θρεθοῦν τὰ χρήματα². Βλέπετε, ὅτι ἡ καλιν- ὄρθωση τῆς Οἰκονομίας μας δὲν εἶναι μόνον ζήτημα χρη- μάτων!

1. Ἐδῶ, ἐθέλια, θά συμβαίνει αὐτὸ ἀπὸ ὑπατιότητα τοῦ γύρω μας κόσμου καὶ ὄχι ἀπὸ ἓνα αἰσθημα ἢ στάση ξενιτείας ποὺ ἐνοεῖ ὁ συντάκτης τῆς πρὸς Διόνητον ἐπιστολῆς. «Χρι- στιανοὶ γάρ... πατρίδας οἰκοῦσιν ἰδίας, ἀλλ' ὡς πάροικοι' με- τέχουσι πάντων ὡς πολῖται, καὶ πανθ' ὑπομένουσιν ὡς ξένοι' πᾶσα ξένη πατρίς ἐστὶν αὐτῶν, καὶ πᾶσα πατρίς ξένη» (V, 5, ΒΕΠΕΣ 2, σ. 253, στίχοι 16-19).

2. Ἐφορμὴ γιὰ τὴ σύγκριση αὐτὴ μοῦ ἔδωσε σχετικὴ παρα- τήρηση τοῦ ζωγράφου Ἀλέκου Φασιανοῦ μιλώντας σὲ συνέντευ- ξη ἀναφορικὰ μὲ τὸν πίνακά του «Ἀθηναϊκὸ Πανόραμα». (Βλ. ἐφημερίδα «Τὰ Νέα» τῆς Τρίτης 17 Ἀπριλίου 1990, σ. 20-21). Τὸ στίχο ποὺ δημοσιεύουμε εἶναι τοῦ W. SCHLOTE.